

SPORTIVE

<http://dergipark.gov.tr/sportive>

Bedensel Eğitimi Öğretmenlerinin Futbol Fanatizmi Hakkındaki Görüşleri

Ziya BAHADIR¹, Çağrı Hamdi ERDOĞAN²

¹Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri/Türkiye

²Milli Eğitim Bakanlığı, Şehit Ahmet Cihan Kilci Ortaokulu, Kayseri/Türkiye

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 09.03.2021

Kabul Tarihi: 07.08.2021

Bu araştırmanın amacı bedensel eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki görüşlerini incelemektir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan olgubilim desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de bulunan Kayseri’deki devlet okullarında görev yapan 19 bedensel eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır. Çalışmada nitel araştırma veri toplama tekniklerinden biri olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yöntemi kapsamında üç sorudan oluşan görüşme formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki bedensel eğitimi öğretmenleri futbol fanatizminin psiko-sosyal temellere dayandığını ve taraftarlarda saldırgan davranışlara sebep olduğunu düşünmektedirler. Çalışma grubundaki bedensel eğitimi öğretmenleri toplumun eğitim seviyesinin düşük-niteliksiz olması sebebiyle futbol fanatizminin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışma grubundaki bedensel eğitimi öğretmenleri futbol fanatizmini engellemek için okullarda spor ahlakı ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Bedensel eğitimi, öğretmen, spor, futbol, fanatizm

Views of Physical Education Teachers about Football Fanaticism

The aim of this study is to examine the views of physical education teachers about football fanaticism. The study was conducted in the phenomenological design, which is one of the qualitative research designs. The study group of the research consists of 19 physical education teachers currently working in state schools in Kayseri/Turkey in the 2019-2020 academic year. In the collection of the study data, the interview method was used, which was one of the qualitative research data collection methods. In the interview method, an interview form comprising of three questions was used as the data collection tool. The data obtained in the study were analysed through the content analysis method. According to the study results, the physical education teachers in the study group think that football fanaticism is based on psycho-social motives, causing aggression in football fans. The physical education teachers in the study group reported that football fanaticism is emerged due to the low unqualified educational level of the society. Moreover, they emphasized that trainings about sports ethics should be organized in schools.

Keywords: Physical education, teacher, sports, football, fanaticism

GİRİŞ

Fanatizmin bir şeye karşı aşırı derecede, coşku ve tutkuyla bağlılık, insanı aşırılıklara sürükleyen körü körüne yandaşlık, taassup, bağnazlık, tutuculuk, yobazlık, yani bir bakıma insanın akıl ve muhakemesini devre dışı bırakan bir bağlılık ya da bağımlılık olarak tanımlandığı görülmektedir (Püsküllüoğlu, 2001).

Fanatizm ile en çok karşılaşılan alanlardan biri bilindiği gibi spordur. Rekabet ve kazanma temeli üstüne kurulduğu için, spor karşılaşmalarında taraftarlar, rekabet ve kazanma hırsı nedeniyle fanatizm ile ilişkili davranışlar sergileyebilmekte ve bu davranışları oyun sahasının dışına taşıyabilmektedirler (Ayan, 2006).

Futbol bağlamında fanatiklik, müsabakayı kazanmak amacıyla her yolu meşru gören, sporun güzelliklerinden ziyade sonucuyla ilgilenen, gönül verdikleri takımlarla ilgili sembollerini aşırı derecede önemseyen ve buna benzer özellikler sergileyen seyirci özelliklerini tanımlar (Arıkan, 2007).

Tuttuğu takıma aşırı derecede tutkuyla bağlanmış olan kişi fanatik (Koruç, Bayar & Arslan, 2004); takımına bağlı olan, onu ya da sporcularını takip eden, onlara olumlu duygular besleyen, onları destekleyen ve futbolla ilgili arzularını bu şekilde karşılayan kişi ise taraftar olarak söz edilmektedir (Arslanoğlu, 2005). Fanatik kişilerin takımlarına normal taraftarlardan daha çok bağlanmaları, fanatik ve taraftar kavramları arasındaki farkı ortaya koyar. Fanatik bireylerde bağlılık bir süre sonra bağımlılığa dönüşebilir ve takımlarına körü körüne, bağnaz bir şekilde bağlanmalarına etki edebilir (Poyraz, 2007).

Fanatiklik, bir taraftan bir takımı ölesiye sevmeyi ve ona çok bağlı olmayı sosyal bir olay çerçevesinde ifade ederken, diğer yandan şiddeti de içeren aşırı davranışları sosyal olarak kabul edilemez bir çerçevede dışa vurmaktadır (Kazan, 2009). Fanatikler müsabakalarda kazanmak için her yolu meşru görmek, oyuna bakmayarak sadece sonuçla ilgilenmek, takımları öne geçtiğinde mutluluklarını sesli bir şekilde ortaya çıkarmak, takımları mağlup duruma düştüğünde ise mutsuz bir ruh haline bürünmek gibi özellikleriyle gözlemlenmektedir (Kurtiç, 2006).

1970'li yıllardan itibaren Türkiye'de takım taraftarlığının gittikçe arttığı göze çarpmaktadır. Dört büyükler olarak adlandırılan Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor futbol takımlarının müsabakaları sırasında fazla oranda şiddet olayı gerçekleştiği ve pek çok insanın bundan zarar gördüğü de ifade edilmiştir (Ayan, 2006).

Son yıllarda futbol karşılaşmalarında yaşanan şiddet olayları sporun sevgi, barış ve kardeşlik gibi evrensel değerleri, birleştirici ve bütünleştirici özellikleri üzerinde olumsuz etki meydana getirmektedir. Spordaki şiddet unsurunun en önemli etkilerinden biri sporun yeterince özümsememesindedir. Taraftarların heyecanla gerginliği karıştırması, performans hedefi yerine sonuç hedefini tercih etmesi şiddete

Bahadır Z., Erdoğan ÇH. (2021) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Futbol Fanatizmi Hakkındaki Görüşleri. SPORTIVE, 4(2), 98-106.

neden olmaktadır. İnsanların sadece galibiyete şartlandığı, centilmenlik ve ahlaki değerlerin ne yazık ki yozlaştığı spor kamuoyunda, ifade biçimi saldırganlık ve şiddet olarak kendini ön plana çıkarmaktadır (Duyar, 2011).

Sporda şiddetin azaltılması amacıyla 14.04.2011 tarihinde 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (<http://www.resmigazete.gov.tr>, 2011). Bu kanunla beraber taşkınlık yapanlara karşı daha güçlü yaptırımların uygulandığı gözlenmiştir. Ayrıca 19.04.2014 tarihinde ülkemizdeki futbol stadyumlarına seyirci alımlarında Passolig Elektronik Bilet Uygulaması sistemine geçilmiştir. Passolig Elektronik Bilet Uygulamasının stadyumlarda şiddet gösteren kişilerin tespit edilmesi konusunda gerekli bir uygulama olduğu ve stadyumlar içerisindeki şiddet olaylarının azalmasına yardımcı olduğu tespit edilmiştir (Kızılkaya, 2020).

Futbol fanatizminin olumsuz sonuçlarının azaltılması eğitim aracılığıyla sağlanabilir. Okullardaki spor faaliyetlerinden sorumlu olan beden eğitimi öğretmenlerinin örnek davranışlar sergilemesi gerekmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi konusunda bilinçli olmaları bu durum açısından önemlidir.

Beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki düşünceleri merak uyandırmaktadır. Alanyazında beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki düşüncelerini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki görüşlerini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki görüşlerinin incelendiği bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan “olgubilim” desenine göre planlanmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanan bir bakış açısı olarak anlatılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de bulunan Kayseri’deki devlet okullarında görev yapan 19 beden eğitimi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma süreci boyunca, çalışma grubundakilerin kimliklerinin gizli kalması amacıyla isimleri verilmemiş ve katılımcı anlamında “K1, K2, K3...” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1. Çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin bazı özelliklere göre dağılımı

Kod	Yaş	Cinsiyet	Hizmet Yılı	Okul Türü
K1	47	E	23	Lise
K2	24	E	1	Lise
K3	23	E	1	Lise
K4	45	K	22	Lise
K5	46	E	21	Ortaokul
K6	40	E	19	Lise
K7	34	E	13	Ortaokul
K8	32	K	10	Lise
K9	45	E	22	Ortaokul
K10	48	E	20	Lise
K11	40	E	15	Ortaokul
K12	41	K	15	Ortaokul
K13	59	E	38	Lise
K14	25	E	2	Lise
K15	38	K	6	Lise
K16	23	K	1	Ortaokul
K17	34	K	11	Lise
K18	32	E	8	Lise
K19	38	E	13	Ortaokul

Tablo 1, çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin bazı özelliklere göre dağılımını göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Çalışma 30.03.2021 tarih ve 157 nolu kararla Erciyes Üniversitesi Etik Kurulu onayı alınarak yapılmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden biri olan “görüşme” tekniğine yer verilmiştir. Görüşme, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak açıklanmaktadır (Stewart & Cash, 1994). Ayrıca görüşme yöntemi, insanların gerçekliğe ilişkin algılarına, anlamlarına, tanımlarına ve gerçeği inşa edişlerine vakıf olmanın iyi bir yolu ve aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemlerdendir (Punch, 2005).

Araştırmacı ile kaynak kişiler arasındaki görüşmeyi sağlamak için, görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunun başlangıcında çalışma grubundakilere bazı özelliklerini ortaya koyan sorular yöneltilmiştir. Görüşme formunun “futbol fanatizmi” ile ilgili ana bölümü aşağıdaki 3 sorudan oluşmuştur:

1. Futbol fanatizmi hakkında genel olarak ne düşünüyorsunuz?
2. Futbol fanatizmini toplumda ortaya çıkartan sebepler hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Futbol fanatizmini engellemek için okullarda yapılabilecek çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler “içerik analizi” yöntemiyle değerlendirmeye çalışılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2011). İçerik analizi yapılırken ortaya çıkan temalar, Yıldırım & Şimşek (2011)’in belirttiği nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlikteki “inandırıcılık” kapsamında başka araştırmacılar tarafından incelenmiş ve olumlu dönütler alındığı görülmüştür.

BULGULAR

Tablo 2. Çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki genel düşüncelerine ait bulgular

Temalar	f	%
Taraftarda saldırgan davranışlara sebep olma	4	25
Psiko-sosyal temellere dayanma	4	25
Az gelişmiş toplumlarda görülme	2	12.5
Futbolun değerlerine zarar verme	2	12.5
Objektif düşünmeyi engelleme	2	12.5
Futbolun zevkini azaltma	2	12.5
Toplam	16	100

Tablo 2’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki genel düşüncelerinde en sık ifade ettikleri görüşler, futbol fanatizminin psiko-sosyal temellere dayanması ve taraftarlarda saldırgan davranışlara sebep olmasıdır.

Tablo 3. Çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmini toplumda ortaya çıkartan sebepler hakkındaki düşüncelerine ait bulgular

Temalar	f	%
Eğitim seviyesinin düşük-niteliksiz olması	8	40
Gruba ait olma ihtiyacı	4	20
Hukuki yaptırımların eksikliği	3	15
Futbol yöneticilerinin yanlış tutumları	3	15
Ekonomik sorunlar	2	10
Toplam	20	100

Tablo 3’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmini toplumda ortaya çıkartan sebepler hakkındaki düşüncelerinde en sık vurgu yaptığı görüş, toplumun eğitim seviyesinin düşük-niteliksiz olmasıdır.

Tablo 4. Çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmini engellemek için okullarda yapılabilecek çalışmalar hakkındaki düşüncelerine ait bulgular

Temalar	f	%
Spor ahlakı ile ilgili eğitimlerin verilmesi	10	43.47
Fair-Play ile ilgili uygulamalı çalışmaların yapılması	6	26.08
Sporun evrensel değerlerinin öğretilmesi	3	13.04
Sporda tarafsızlığın benimsetilmesi	2	8.69
Spor hukukundaki cezaların öğretilmesi	2	8.69
Toplam	23	100

Tablo 4’de görüldüğü üzere çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmini engellemek için okullarda yapılabilecek çalışmalar hakkındaki düşüncelerinde en sık belirttikleri görüş, okullarda spor ahlakı ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiğidir.

TARTIŞMA

Yapılan araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri futbol fanatizminin psiko-sosyal temellere dayandığını ve taraftarlarda saldırgan davranışlara sebep olduğunu düşünmektedirler. Hacıyev (2011) bazı gençlerin eğitimsizlik, işsizlik ve maddi-manevi imkânsızlıklar sebebiyle herhangi bir gruba ya da topluluğa ait olup ayrıcalık hissetme ve yalnızlık hissinden kurtulma isteklerini futbol taraftarlığında bulduğundan bahsetmiştir. Potter & Keene (2012) spor fanatiklerinin özellikle takım sporlarında, özdeşleşme kurduklarını, takımlarıyla duygusal bağlar kurduklarını belirtmiştir. Acet (2005) insanların bir takımı tutmasının nedenini, bir kimliğe ait olmak istemeleri ve o kimlikle elde edebilecekleri avantajlar olarak açıklamıştır. Koç (2010) taraftarların takım tutmalarının kendilerine güven duyabilmelerine olanak sağladığını ifade etmiştir. Cengiz (2004) futbol ortamında bireylerin kendilerini ifade ettiklerini, seslerini duyurduklarını ve öfkelerini açığa çıkarttıklarını vurgulamıştır. Özmeden & Yıldırın (2003) futbolda şiddetin ve seyirci saldırganlığının farklı psikolojik yapılara dayandığını ifade etmiştir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri toplumun eğitim seviyesinin düşük-niteliksiz olması sebebiyle futbol fanatizminin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Mil & Şanlı (2015) spor kurumunun artık eğitim kurumunun bir parçası olarak toplumsal değerlerin bireye öğretilmesinde rolleri olduğunu belirtmiştir. Şeker (2011) yaptığı araştırma sonucunda, katılımcıların eğitim seviyesinin arttıkça sporda şiddet içerikli davranışlarda azalma olduğunu tespit etmiştir. Dahlberg & Krug (2002) düşük eğitim seviyesinin saldırganlıkla ilişkili olabileceğini vurgulamıştır. Mutlu (1991) spor müsabakalarında meydana gelen saldırgan davranış ve şiddet olayları ile genel eğitimin yetersizliği arasında ilişki olduğunu ifade etmiştir. Koçer (2012) yaptığı çalışmada katılımcıların eğitim düzeyinin arttıkça şiddet ve saldırganlık eğiliminin azaldığını belirlemiştir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri futbol fanatizmini engellemek için okullarda spor ahlakı ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Pehlivan & Konukman (2004) futbol karşılaşmalarında tribünleri dolduran seyirci gruplarının insanlığa yakışmayan türde gösteriler sergilediğini ve bu sorunun çözümünde en etkili yolun fair-play kavramıyla ilgili eğitim çalışmaları yapmak olduğunu ifade etmektedir. Paksoy (2014) ülkemizde seyircileri şiddete iten yetersizlikler arasında, okullarda genel bir spor kültürünün verilmeyişinin olduğunu vurgulamıştır. Tanrıverdi (2012) sportif etkinliklerdeki şiddet ve gayri ahlaki olayların önüne geçmek için eğitimcilerle sorumluluk düştüğünü ifade etmiştir. Şahin (1998) sporun bir eğitim aracı olduğuna ve spor ahlakının önemine vurgu yapmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri futbol fanatizminin psiko-sosyal temellere dayandığını ve taraftarlarda saldırgan davranışlara sebep olduğunu düşünmektedirler. Çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri toplumun eğitim seviyesinin düşük-niteliksiz olması sebebiyle futbol fanatizminin ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Ayrıca çalışma grubundaki beden eğitimi öğretmenleri futbol fanatizmini engellemek için okullarda spor ahlakı ile ilgili eğitimlerin verilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

ÖNERİLER

Beden eğitimi öğretmenlerinin futbol fanatizmi hakkındaki görüşleri ile ilgili genelleme yapılabilir sonuçlara ulaşmak için tarama yönteminin kullanıldığı geniş katılımlı nicel araştırmalar tasarlanabilir. Okullarda futbol fanatizminin zararları ile ilgili farkındalık oluşturmak için beden eğitimi öğretmenlerine psikologlar ve sosyologlar tarafından çeşitli eğitimler verilebilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin okullar arası spor müsabakalarında fair-play ruhuna daha uygun davranışlar sergilemeleri teşvik edilebilir. Beden eğitimi öğretmenlerinin sporcu-öğrencileriyle daha yoğun iletişim kurmalarına imkân verecek çalışma ortamları sağlanabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- ZB; İstatistik analiz- ÇHE; Makalenin hazırlanması ZB-ÇHE,; Verilerin Toplanması ZB-ÇHE tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Erciyes Üniversitesi Etik Kurulu

Tarih:30/03/2021

Sayı/Karar No: 157/2021

KAYNAKLAR

- Acet, M. (2005). Sporda Saldırganlık ve Şiddet. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.
- Arıkan, Y. (2007). Futbolda şiddet ve polis. *Polis Bilimleri Dergisi*, 9,1-4.
- Arslanoğlu, K. (2005). Futbolun Psikiyatrisi, İthaki Yayınları, İstanbul.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. Cumhuriyet Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 7 (2), 191-209.
- Cengiz, R. (2004). Futbol antrenörlerinin saldırganlık türleri ve şiddet olaylarına bakış açıları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Dahlberg, L. L. & Krug, E. G. (2002). Violence- A global public health problem. World Health Organization, Geneva.
- Duyar, D. (2011). Futbol Seyircisinde Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Hacıyev, İ. (2011). Futbol fanatizmi ve Türk televizyonlarında futbol programları ilişkisi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kazan, B. (2009). Türkiye’de Futbol, Fanatizm ve Şiddet. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılkaya, G. (2020). Passolig Elektronik Bilet Uygulamasının Türkiye Profesyonel Futbol Ligi Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Yozgat Bozok Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, E. (2010). Gabriel Marcel’e Göre Fanatizm. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (22), 127-138
- Koçer, M. (2012). Futbol derneklerine üye olan taraftarların şiddet ve holiganizm eğilimlerinin belirlenmesi: Kayseri örneği. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 32, 111-135.
- Koruç, Z., Bayar, P. & Arslan, F. (2004) “Türkiye’de Futbol Fanatikleri: Sosyal Kimlik ve Şiddet”, Türkiye Futbol adamları Derneği Ankara Şubesi ve Spor Toto Genel Müdürlüğü Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları Bilimsel Araştırma Yarışması, Ankara.
- Kurtiç, N. (2006). Futbol seyircisini saldırganlığa iten psiko-sosyal nedenler (Sakarya il örneği). Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mil, H. & Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet ve medya etkisi: bir maçın analizi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (55), 231-247
- Mutlu, K. (1991) Sporda Anarşi Şiddet, Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, İstanbul.
- Özmaden, M. & Yıldırım, İ. (2003). Futbola ilişkin dışsal etkenlerin seyirci saldırganlığı üzerindeki etki düzeylerinin araştırılması. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı. 10-11 Ekim. Ankara: Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Yayınları Belge Matbaacılık, 188-198.
- Paksoy, E. (2014). Futbol Fanatizmi, Taraftar Kimliği: Beşiktaş Çarşı Taraftarlarının Taraftarlıkla İlgili Davranışlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
- Pehlivan, Z. & Konukman, F. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Potter, R. F. & Keene, J. R. (2012). The effect of sports fan identification on the cognitive processing of sports news. *International Journal of Sport Communication*. 5, 348-367.
- Poyraz, H. (2007). Fanatizm, bağlanma ve ahlak. *Cogito Aylık Düşünce Dergisi*, 53, 27-37.
- Punch, K. F. (2005). Sosyal Araştırmalara Giriş (Çev. D. Bayrak, H.B. Arslan ve Z. Akyüz), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Püsküllüoğlu, A. (2001). Türkçedeki yabancı sözcükler sözlüğü (2. Baskı).Arkadaş Yayınları. Ankara

- Bahadır Z., Erdoğan ÇH. (2021) Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Futbol Fanatizmi Hakkındaki Görüşleri. *SPORTIVE*, 4(2), 98-106.
- Resmi Gazete, (2011). 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/04/20110414-6.htm>
- Stewart, C. J. & Cash W. B. (1994). *Interviewing: Principles and Practices*, Rown Communication Publishing, USA,
- Şahin, M. (1998) "Spor Ahlakı Ve Sorunları" İstanbul: Evrensel Basım Yayın, Ankara.
- Şeker, R. (2011) Lise ve Üniversite Düzeyinde Öğrenim Gören Gençlerin, Sporda Şiddet ve İstenmeyen Davranışlara Karşı Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, , Kahramanmaraş
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*. Publication of Association Esprit, Société et Rencontre Strasbourg/France, 5(8), 1071-1093.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.